Serwer dedykowany, akumulator dedykowany

Użytkownicy ogólnej odmiany języka polskiego od jakiegoś czasu zwracają uwagę na wyrażenia typu *serwer dedykowany*, *silnik dedykowany dla nowych modeli forda*, *akumulator dedykowany*. Wyraz

dedykowany występuje w nich bowiem w innym znaczeniu niż równobrzmiący imiesłów, znany dotychczas z takich związków jak *utwór dedykowany matce*. Niektóre z analizowanych wyrażeń należą do terminologii informatycznej (np. *hosting dedykowany*), jednak coraz częściej *dedykowany* łączy się także z rzeczownikami z innych pól semantycznych (np. *olej dedykowany*, *katalog dedykowany klientom biznesowym*, *słuchawki dedykowane dla iPoda*). Wątpliwości Polaków budzą oba typy związków z uwagi na nie do końca jasne znaczenie oraz łączliwość składniową. W Wielkim słowniku języka polskiego PAN (dalej WSJP) definiuje się znaczenie czasownika *dedykować* jako 'symbolicznie ofiarowywać komuś swoje dzieło lub osiągnięcie jako wyraz miłości, szacunku lub wdzięczności'. Podaje się przykłady połączeń: *dedykować córce*, *żonie*, *dedykować koncert*, *książkę*, *piosenkę*, *utwór*, *wiersz* (WSJP). Znaczenie imiesłowu *dedykowany*[3]) można by opisać następująco: 'ofiarowany komuś jako wyraz szacunku', a jego zastosowanie zilustrować przykładem: *Książka jest dedykowana wszystkim miłośnikom poezji ludowej*. W Wielkim słowniku poprawnej polszczyzny (WSPP) dodaje się informację normatywną: «Błędne w znaczeniu 'kierować'. Np.: Dedykował, poprawnie: kierował, te uwagi pod jego adresem» (WSPP: 163).

Niewątpliwie wyraz *dedykowany* w wyrażeniach typu *serwer dedykowany*, będących przedmiotem zainteresowania w artykule, nie występuje w znaczeniu utrwalonym dotychczas w polszczyźnie. Nie odnosi się także do użycia tegoż uwaga z WSPP. Warto więc poświęcić kilka słów kwestii pochodzenia, znaczenia oraz łączliwości wyrazu, który w języku polskim pojawił się pod koniec XX wieku i początkowo miał bardzo ograniczony zasięg. Pierwsze wątpliwości natury poprawnościowej co do tej jednostki zgłoszone zostały na łamach poradni językowej PWN w 2004 roku[4]). Od tego czasu liczba nowych połączeń z wyrazem *dedykowany* znacznie wzrosła, wystąpiły też nowe aspekty ich funkcjonowania, w Internecie pojawiły się próby ich oceny przez użytkowników polszczyzny nieposługujących się na co dzień profesjolektami technicznymi, dodać należy — w większości negatywne. Wyraz *dedykowany*, mający swe korzenie w łacinie, w interesującym nas znaczeniu i z określoną łączliwością został zapożyczony z języka angielskiego (*dedicated*). Jest on w tym języku zazwyczaj członem terminów informatycznych, np. *dedicated server*, *dedicated computer*, *a dedicated graphics processor*, *a dedicated word processor*, ale nie tylko, por.: *a dedicated sports channel*. W angielskich słownikach ogólnych kategoryzuje się go jako przymiotnik i notuje jako odrębne hasło, zazwyczaj w dwóch znaczeniach. W Cambridge Dictionary znaczenie *dedicated* zdefiniowano następująco: 'designed to be used for one particular purpose', czyli: 'przeznaczony do stosowania w jednym określonym, konkretnym celu' (tłum. P.Z.), a w Longman Dictionary of Contemporary English: 'made for or used for only one particular purpose' z uwagą [only before noun], tj. 'stosowany tylko w jednym określonym celu' (tłum. P.Z.). Dopisek z tego ostatniego słownika — «tylko przed rzeczownikiem» — nie ogranicza użycia tego wyrazu do wskazanego kontekstu składniowego, pojawia się on też po rzeczowniku z dodatkowymi określnikami, np. *computer dedicated to sequential releases works*[5]).

W wyrażeniach zapożyczonych do polszczyzny człon *dedicated* przełożono jako 'dedykowany'. Najpowszechniejszy z nich jest *serwer dedykowany*, wymienić można także inne związki, np.: *dedykowana karta graficzna*, *dedykowany adres IP*, *hosting dedykowany*. W języku informatyków *dedykowany* oznacza 'oddzielny, wydzielony dla kogoś lub czegoś' albo 'przeznaczony dla kogoś / czegoś'. W tym znaczeniu występuje m.in. w Słowniku komputerów i Internetu (1999) i w Wielkim słowniku angielsko-polskim PWN–Oxford (2005). *Serwer dedykowany* można więc scharakteryzować następująco: 'oddzielny serwer, przeznaczony dla jednego użytkownika, wydzielony dla niego,

[3]) *Dedykowany* to jedna z form czasownika — imiesłów przymiotnikowy — i nie występuje w słownikach jako odrębne hasło. Jego znaczenie wyprowadzane jest z ogólnego znaczenia czasownika *dedykować*.

[4]) Por. http://poradnia.pwn.pl/lista.php?id=5725, dostęp: 5 marca 2014.

[5]) Oprócz opisanego inne znaczenie *dedicated* w tych słownikach to: 'believing that something is very important and giving a lot of time and energy to it: a dedicated father/teacher' (Cambridge Dictionary). Warto zauważyć, że wyrażenie *dedicated father*, czyli 'człowiek całkowicie oddany ojcostwu', jest formalnym i znaczeniowym odpowiednikiem łacińskiego *dedicatus pater* 'zakonnik całkowicie oddany sprawie klasztoru'.

specjalnego przeznaczenia' (który zazwyczaj ma wyjątkowe wymagania, potrzeby co do konfiguracji, uprawnień itp.). Wydzielone, osobne, przygotowane dla określonego użytkownika lub celu mogą też być *łącza* czy *adresy* (*dedykowane*). Zauważyć należy, że w języku polskim brak jednostki, którą można by zastąpić człon *dedykowany* w tego typu wyrażeniach, tak aby utworzyć związki akceptowalne pod względem znaczeniowym. Wprawdzie okazjonalnie dałoby się na przykład o niektórych serwerach powiedzieć *serwer wydzielony*, ale już np. *wydzielona karta graficzna* nie ma tożsamego znaczenia z *dedykowaną kartą graficzną* (tzn. kartą przeznaczoną do określonego rodzaju wymagań czy marek komputerów). Inne potencjalne zastępniki, np. *wyspecjalizowany*, także mają ograniczoną łączliwość. Być może istotę tego typu urządzeń oddawałoby wyrażenie *specjalnego przeznaczenia*, np. *serwer* czy *karta graficzna specjalnego przeznaczenia*. Jednak i ono nie oddaje zasadniczej istoty nazywanej przez imiesłów *dedykowany* z uwagi na większe uogólnienie.

Analiza przykładów wybranych z terminologii informatycznej dowodzi, że w wielu dwuczłonowych wyrażeniach *dedykowany* stoi w postpozycji do rzeczownika, czyli pełni funkcję przydawki gatunkowej, charakterystycznej dla stałych związków wyrazowych, np. *Linie dedykowane są najlepszym rozwiązaniem w sytuacji, gdy ruch odbywa się w sposób ciągły, cechuje się dużą przepływnością, a każde żądanie transmisji musi być obsłużone bezzwłocznie*[6]). Niektórzy użytkownicy, mniej zorientowani w profesjolekcie informatycznym lub wskazujący na brak zasadności używania wyrazu *dedykowany* w nowym znaczeniu, zastanawiają się, czy można utożsamiać znaczenie tego leksemu z dotychczas funkcjonującym i rozumieć, że *serwer dedykowany* to 'serwer poświęcony komuś, ofiarowany jako wyraz szacunku'[7]). Mimo tożsamości brzmieniowej *dedykowany* w opisywanym kontekście w żadnym razie nie znaczy 'poświęcony komuś, ofiarowany komuś'. Dodać trzeba, że niektóre tego typu uwagi internautów mają charakter ironiczny i wyrażają swoisty sprzeciw wobec funkcjonowania w polszczyźnie wyrażeń tego typu. Dość szybko wyraz *dedykowany* przeniknął z terminologii informatycznej do polszczyzny specjalistycznej, m.in. do języka związanego z motoryzacją, marketingiem, elektroniką, turystyką. Pojawiły się wyrażenia: *akumulator dedykowany*, *transport dedykowany*, *silnik dedykowany*, *słuchawki dedykowane*, *sterownik dedykowany* i podobne. *Dedykowany* używany jest w nich w znaczeniu 'przeznaczony do konkretnego modelu', 'przygotowany dla określonego typu odbiorców', 'mający specjalne przeznaczenie', np. «Zwykłe instalacje autogazu sprawdzają się w prostych silnikach, zwłaszcza starszych generacji. Dla wyrafinowanych jednostek trzeba tworzyć specjalne konstrukcje — instalacje dedykowane»[8]). Za pomocą tego imiesłowu charakteryzuje się też osoby, np. wyspecjalizowanych pracowników odpowiadających za indywidualną obsługę, por. *Oferujemy opiekę doświadczonego dedykowanego konsultanta oraz kontakt*[9]), *Dedykowany konsultant realizujący zamówienia*[10]).

Niekiedy sami internauci podają definicje związków z tym wyrazem, objaśniając ich znaczenie z konieczności, np. na życzenie użytkowników specjalistycznych portali, por. «Akumulatorki dedykowane — co to znaczy? To znaczy, że jest to akumulator zaprojektowany i wyprodukowany do danego typu aparatu lub ich grupy. Nie ma nic wspólnego ze standardowymi akumulatorami typu np. AA»[11]).

Powyższe przykłady dowodzą, że znaczenie wyrazu *dedykowany* w nowych połączeniach było nieco szersze niż informatyczne, miało jednak cechę wspólną — to 'mający wyspecjalizowane przeznaczenie dla jakiegoś odbiorcy czy urządzenia'. W polszczyźnie jednocześnie z dwuskładnikowymi wyrażeniami, w których słowo *dedykowany* można byłoby skategoryzować jako przymiotnik, pojawiły się warianty zbudowane według różnych wzorów składniowych, charakterystyczne dla użycia imiesłowowego, por.:

---

6) http://www.itpedia.pl/index.php/Definicje_podstawowe, dostęp: 1 marca 2014.

7) Por. «Nie można natomiast mówić w ten sposób [tj. *serwis dedykowany* — P.Z.] o serwisie internetowym, wzmacniaczu itp. Owszem, można by, gdyby dobra te opatrywane były stosownymi dedykacjami dla jakiejkolwiek grupy odbiorów. Tak jednak nie jest» (http://lukaszrokicki.pl/2012/04/11/marketingowy-belkot-dedykowany/, dostęp: 28 lutego 2014).

8) http://tematy.moto.pl/temat/moto/silniki+dedykowane+pod+lpg, dostęp: 2 marca 2014.

9) www.latamy.pl/oferta_korporacyjnap,buisness.html, dostęp: 5 marca 2014.

10) https://www.fru.pl/dla_biznesu, dostęp: 5 marca 2014.

11) http://pl.rec.foto.cyfrowa.narkive.com/e0O-7u5wF/akumulator-dedykowany, dostęp: 1 marca 2014.

Rz + *dedykowany* + komu / czemu?, np. sale *dedykowane* spotkaniom biznesowym, pakiet usług *dedykowanych* firmom i osobom, przewodnik *dedykowany* amatorom aktywnej rekreacji, serwis podróży *dedykowany* klientom biznesowym, panel rezerwacyjno-informacyjny dedykowany klientom korporacyjnym[12]);

Rz + *dedykowany* + dla kogo / czego?, np. słuchawki *dedykowane* dla iPodów, akumulator *dedykowany* dla sprzętu Canon, zamiennik *dedykowany* dla sprzętu firmy Fuji, szkolenia *dedykowane* dla firm;

Rz + *dedykowany* + do czego?, np. olej *dedykowany* do silników wysokoprężnych, kabel *dedykowany* do użytkowania w systemach oświetleniowych, silniki *dedykowane* do śmigieł wolnoobrotowych;

Rz + *dedykowany* + pod co?, np. instalacja *dedykowana* pod LPG.

W powyższych przykładach dość łatwo znaleźć zastępnik dla członu *dedykowany*. To m.in. *przeznaczony*, por.: olej *przeznaczony* do silników wysokoprężnych, słuchawki *przeznaczone* do iPodów. Takie wyrażenia są jednoznaczne i nie budzą wątpliwości poprawnościowych. Jak więc wynika z powyższych ustaleń, w niektórych kontekstach *dedykowany* ma znaczenie przymiotnikowe, nazywa pewną cechę stałą członu nadrzędnego (*sterownik dedykowany*, *transport dedykowany*), w innych — imiesłowowe — które otwiera przestrzeń dla kolejnych jednostek (*strona dedykowana zakochanym*, *baterie dedykowane dla aparatów Lumix*). W tych pierwszych trudno o równoważny zastępnik, w tych drugich — najprostszym zastępnikiem wydaje się wyraz *przeznaczony*.

Trzeba jeszcze wspomnieć, że w języku polskim pojawił się wtórny chronologicznie wobec *dedykowany* czasownik *dedykować* w znaczeniu m.in. ‘przeznaczać, kierować do’, np.: *Konstruktorzy dedykują swój nowatorski silnik wszystkim paralotniarzom*[13]); *Prawda jest raczej inna — EA dedykuje silnik konsolom*[14]); *Witamy! Ofertę naszego auto-serwisu KLAKSON dedykujemy firmom, jak również osobom prywatnym*[15]). Odnotowałem też przykłady w stronie biernej, por.: *komu dedykowany jest KURS PEDAGOGICZNY z katalogu*[16]), *Antena dedykowana jest do trudnych warunków odbioru*[17]), *Jakim firmom* dedykowany jest *certyfikat SSL?*[18]). Przeciw takim konstrukcjom z czasownikiem *dedykować* wystąpił m.in. Jan Miodek w artykule prasowym Przeznaczać, a nie dedykować! (2012). Niewątpliwie *dedykowany* stał się wyrazem modnym, używanym lub, jak chcą niektórzy, nadużywanym w polszczyźnie. Jego łączliwość w ciągu ostatnich lat istotnie się powiększyła, wykroczyła poza terminologię informatyczną, poszerzyło się też jego znaczenie i warianty składniowe, pojawił się wtórny czasownik *dedykować*. Dowodzi to dość znaczącego zakorzeniania się jednostki w uzusie, zwłaszcza w niektórych specjalistycznych odmianach języka, co jednak nie wiąże się z jego bezkrytyczną akceptacją społeczną. Nietrudno znaleźć zarówno pytania o znaczenie wyrazu, jak i wątpliwości co do jego poprawności czy nawet zdecydowanie negatywne oceny. Przeciwnicy podkreślają, że to kalka językowa, która niefortunnie nałożyła się na funkcjonujący w polszczyźnie od dawna imiesłów od czasownika *dedykować*. Wywołuje to wrażenie niepotrzebnej komplikacji w systemie polszczyzny — identyczne brzmienie, ale inne zastosowanie, znaczenie i odmienna łączliwość. Z drugiej strony użytkownicy mają coraz mniej problemów ze zrozumieniem tego wyrazu. Wyrażenia typu *serwer dedykowany* są stałym elementem terminologii informatycznej, a *ekran dedykowany*, *silniki dedykowane* czy *transport dedykowany* zaczynają się utrwalać w specjalistycznych odmianach zawodowych, choć wciąż, jak wskazują opinie internautów, budzą

---

12) Zarówno składnię *dedykować* + rzeczownik w celowniku, jak i *dedykowany* + rzeczownik w celowniku można by traktować jako przykłady metaforycznego użycia tych form w tradycyjnym znaczeniu, jeżeli tylko ten rzeczownik nazywa ludzi, np. *portal dedykowany amatorom koni*.

13) http://lotniczapolska.pl/ParaRudniki:-rewolucyjny-silnik-do-paralotni-,24736, dostęp: 2 marca 2014.

14) http://www.gram.pl/news/2013/05/22/silnik-ea-sports-ignite-tylko-dla-next-genow-pecety-znow-dostana-gorsza-fife.shtml, dostęp: 2 marca 2014.

15) http://dobrymechanik.net/mechanicy/pruszkow/auto-serwis-klakson-w-pruszkowie.html, dostęp: 2 marca 2014.

16) http://www.akademia-nauki.eu/kursy-dla-uczacych/pytanie/66-komu-dedykowany-jest-kurs-pedagogiczny#.U3CIOCgpdXE, dostęp: 7 marca 2014.

17) http://www.telmor.pl/Wzmacniacze_abonenckie_wielowejsciowe_filtry_strojone/PFS-1062_pasywny_filtr_strojony, dostęp: 2 marca 2014.

18) http://leasingstart.pl/jakim-firmom-dedykowany-jest-certyfikat-ssl/, dostęp: 7 marca 2014.

wątpliwości. Trudno byłoby zastąpić w nich człon *dedykowany* w funkcji przymiotnikowej jakimś innym — np. *oddzielny*, *wydzielony*, *przeznaczony* lub *specjalnego przeznaczenia* — zwłaszcza wtedy, gdy są to w miarę stałe połączenia, takie jak *hosting dedykowany*. Z językoznawczego punktu widzenia dałoby się znaleźć uzasadnienie do zaakceptowania jednostki *dedykowany*, przynajmniej w niektórych odmianach języka polskiego, jako jednostki wypełniającej lukę w systemie leksykalnym. Warto byłoby rozważyć wpisanie na listę haseł słownikowych tej jednostki, na początek być może ze stosownymi informacjami o ograniczonym zasięgu (np. w języku informatyków, w odmianach specjalistycznych), ale z podaniem jej znaczenia. W niektórych profesjolektach *dedykowany* na stałe włączono do specjalistycznej leksyki, najdłużej — od mniej więcej piętnastu lat — funkcjonuje on w terminologii informatycznej, co dowodzi, że trudno ten imiesłów uznać za efemerydę

Inaczej kwestia stosowania tego wyrazu przedstawia się w konstrukcjach typu *kabel dedykowany do szybkiego przesyłu danych*, w których łatwo można użyć zastępnika typu *przeznaczony*. Nietrudno też zamienić czasownik *dedykować* w zdaniu — *Stronę dedykujemy fanom gier* — na *przeznaczyć* czy *kierować do*. W tych kontekstach nowe jednostki nie są niezbędne (a zdaniem niektórych są wręcz niepotrzebne), zatem podważa się zasadność posługiwania się nimi. W odniesieniu do takiego użycia można by zaproponować przy haśle *dedykowany* wskazówkę dotyczącą zastosowania odpowiedniego zastępnika. Otwarta jest jednak kwestia reakcji użytkowników na taką sugestię. Wyrażenia *serwis dedykowany menedżerom* czy *koła dedykowane do terenówek* stały się bowiem modne, zwłaszcza wśród ludzi zajmujących się techniką albo marketingiem, niemniej jednak można znaleźć zarówno zwolenników, jak i przeciwników przyjęcia ich jako zgodnych z normą językową.

Bibliografia

Cambridge Dictionary (online: http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british).

Collin S.M.H., Głowiński C. 1999: Słownik komputerów i Internetu, Wilga, Warszawa.

Longman Dictionary of Contemporary English (online: http://www.ldoceonline.com/dictionary).

Miodek J. 2012: Przeznaczać, a nie dedykować!, http://www.gazetawroclawska.pl/artykul/704161, jan-miodek-przeznaczac-a-nie-dedykowac,id,t.html?cookie=1, dostęp: 9 marca 2014.

Wielki słownik angielsko-polski PWN–Oxford 2008: red. nauk. J. Linde-Usiekniewicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

WSJP: Wielki słownik języka polskiego PAN (online: http://www.wsjp.pl, dostęp: 2 marca 2014).

WSPP: Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN, red. A. Markowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.

Piotr Zbróg
Kielce, Uniwersytet Jana Kochanowskiego